

27STE ANKONA ONTMOETINGS DAG 10 FEBRUARI 2024

SYLLABUS Lezingen

Ontwerpversie januari 2024

© Hans Van Loy

Provincie
Antwerpen

1.	VOORMIDDAG (9u30-12u00)	4
1.1.	SESSIE 1 Licht uit, biodiversiteit aan! Aula O6 (maan)	4
1.1.1.	Lichtvervuiling en biodiversiteit: een waaier aan soorten en effecten (Daan Dekeukeleire, INBO)	4
1.1.2.	Overschaduwd door kunstlicht : waarom glimwormen moeilijk paren met het licht aan. (Mira Van den Broeck, UAntwerpen)	4
1.1.3.	De invloed van lichtvervuiling op nachtvlinders: van tuinen tot het labo (en terug). (Evert Van de Schoot, UCLouvain)	5
1.1.4.	Wat als het nooit meer donker wordt? (Ruben Evens, UAntwerpen).....	6
1.2.	SESSIE 2 Meten is Weten Aula O7 (verrekijker).....	8
1.2.1.	Agrarisch natuurbeheer (Jordi Troonbeeckx, VLM)	8
1.2.2.	Wat kruipt of loopt er over het ecoduct Kempengrens te Postel, 8 jaar na de aanleg? (Jorg Lambrechts en Simon Feys, Natuurpunt Studie)	8
1.2.3.	Het belang van wilde bijen en hun diversiteit in antropogene landschappen (Johannes Visser, VU Brussel).....	10
1.2.4.	Insectenzomer. Niet meppen, wel appen. (Wim Veraghtert, Natuurpunt) 11	
1.3.	SESSIE 3 In en Om het Water Aula O8 (golven)	13
1.3.1.	Speurtocht naar drijvend fonteinkruid. Waarom komt het wel voor in de Desselse Nete, maar niet in de nabijgelegen Zwarte Nete? (Chris Van Lief-feringe, Provincie Antwerpen en Jonas Schoelynck, UAntwerpen)	13
1.3.2.	Plan Bunzing. Gewenste natuurverbindingen in de Antwerpse rand. (Dirk Cleiren, GruunRant vzw).....	15
1.3.3.	Stageverslag Broeikasgas uitstoot in Natuurgebied De Zegge (Victor Thys, UAntwerpen en Erik Verbruggen, UAntwerpen)	15
1.3.4.	Landschapsdepressies als natuurlijke spaarbekkens (Annelies Broeckx, UAntwerpen)	16
1.4.	WORKSHOP Actief aan de slag met de microscoop O303 (Bioruimte) 19	
1.4.1.	De wondere wereld van microscopische levensvormen in vijvers, vennen, grachten,... (Dora De Cremer, Jef Schoors, Frank Van Campen, Koninklijk Antwerps Genootschap voor Micrografie).....	19
2.	NAMIDDAG (13u45-16u30)	20
2.1.	Oproep projecten Aula O6.....	20
2.1.1.	Oproep Nachtvlinders&KLE's: Project Gevlinderd boerenland. (Joke Maes, Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete)	20
2.1.2.	Oproep Stierkikker (Mieke Hoogewijs, Provincie Antwerpen)	20
2.1.3.	Oproep Eekhoorns en Boombruggen Groen Kruis (Kristin Van Laer, Provincie Antwerpen)	21
2.2.	SESSIE 4 Vervolg: In en Om het Water Aula O6.....	23
2.2.1.	Bever, van ecologie over status naar praktijk.....	23
a.	Ecologie en onderzoek in Vlaanderen (Frank Huysentruyt, INBO)	23

b.	Soortenbeschermingsprogramma in Vlaanderen (Sara De Winter, ANB)	23
c.	Bever in de provincie Antwerpen: evolutie en voorbeelden uit de praktijk (Bianca Veraart, Provincie Antwerpen).....	24
2.2.2.	Soortenbescherming in de Antwerpse haven (Johan Baetens, Natuurpunt)	24
2.2.3.	Vrijwilligersnetwerk Monitoring van het visbestand in de Schelde en de Ruppel (Rhea Maesele, INBO).....	25

1. VOORMIDDAG (9u30-12u00)

1.1. SESSIE 1 Licht uit, biodiversiteit aan! *Aula 06* (*maan*)

1.1.1. Lichtvervuiling en biodiversiteit: een waaier aan soorten en effecten (*Daan Dekeukeleire, INBO*)

Korte CV:

Daan Dekeukeleire is Bioloog en als onderzoeker verbonden aan het INBO. Hij heeft een passie voor vleermuizen, (nacht)vlinders maar ook voor andere fauna en flora.

Korte samenvatting:

Verlichting heeft veel effecten op biodiversiteit. Vlaanderen behoort tot de meest verlichte regio's van Europa. Bovendien wordt steeds meer Ledverlichting gebruikt. Dit type verlichting is vaak feller en heeft een ander spectrum (meer blauw licht), wat negatieve effecten op biodiversiteit nog kan verhogen. Maar de omschakeling naar Ledverlichting biedt ook kansen: het is het ideale moment om stil te staan bij verlichting en aanpassingen door te voeren. Maar wat zijn nu juist de effecten van licht op natuur? En hoe kan je die mitigeren? Het INBO dook in opdracht van de vijf Vlaamse provincies in de wetenschappelijke literatuur, om beleidsmakers te kunnen informeren.

Contactgegevens:

daan.dekeukeleire@inbo.be

Nuttige links:

<https://www.vlaanderen.be/inbo/negatieve-effecten-van-nachtelijke-buitenverlichting/>

1.1.2. Overschaduwde door kunstlicht : waarom glimwormen moeilijk paren met het licht aan (*Mira Van den Broeck, UAntwerpen*)

Korte CV :

Mira Van den Broeck is doctoraatsonderzoeker aan de Universiteit Antwerpen in de EVECO groep en doet onderzoek naar de effecten van kunstlicht op het gedrag van glimwormen.

Korte samenvatting :

Lichtvervuiling wordt steeds meer erkend als een ernstige bedreiging voor de nachtelijke biodiversiteit. Wat als je als nachttactieve soort zodanig bent aangepast aan donkere omstandigheden dat je zelf licht gaat maken om te communiceren, maar je omgeving wordt plots verlicht? Dit is het probleem waarmee glimwormen (*Lampyrus noctiluca*) te maken krijgen. Deze keversoort gebruikt lichtsignalen in de vorm van bioluminescentie om

partners te lokken, maar dit wordt bemoeilijkt als er interferentie is van buitenaf door kunstlicht.

Onderzoek naar de onderliggende gedragsmechanismen ontbreekt. In mijn onderzoek bestudeer ik de effecten van de blootstelling aan kunstlicht van verschillende kleuren, intensiteiten en timing. Uit deze resultaten kunnen we mitigatie strategieën voorstellen om de soort beter te kunnen beschermen.

Contactgegevens:

mira.vandenbroeck@uantwerpen.be

Nuttige links:

Onderzoeksgroep Evolutionaire Ecologie (EVECO) : <https://www.uantwerpen.be/en/research-groups/eveco/>

Publicaties : https://www.uantwerpen.be/nl/personeel/mira-van-den-broeck_22901/publicaties/

1.1.3. De invloed van lichtvervuiling op nachtvlinders: van tuinen tot het labo (en terug) (*Evert Van de Schoot, UCLouvain*)

Korte CV:

Ik ben 26 jaar en woon in Aarschot. Na mijn studies biologie aan de KULeuven, ben ik begonnen aan een doctoraat aan de UCLouvain (Louvain-la-Neuve). In tien jaar tijd heeft mijn passie voor nachtvlinders zich ontwikkeld van het vangen van nachtvlinders in mijn eigen tuin tot het doen van eco-evolutionair onderzoek waarbij nachtvlinders dienen als mijn studiesysteem om eco-evolutionaire en conservatie-gerelateerde vraagstukken aan te pakken. Mijn droom om van mijn hobby mijn werk te maken is dus uitgekomen en nu onderzoek ik de effecten van kunstlicht op nachtvlinders, zowel in veldstudies als in experimenten in ons lab.

Samenvatting van de lezing:

Er is steeds meer bewijzen voor sterke veranderingen in nachtvlindergemeenschappen, waaronder een afname van veel soorten en populaties. Er zijn meerdere oorzaken naar voren gebracht, maar recent krijgt lichtvervuiling door nachtelijk kunstlicht steeds meer wetenschappelijke aandacht. Van kunstlicht is aangetoond dat het biologische cycli en voedings- en bestuivingsgedrag beïnvloedt, maar het kan organismen ook verstoren door ze aan te trekken of af te stoten. Wij bestuderen de impact van lichtvervuiling op nachtvlinders gedurende hun hele levenscyclus door zowel veldstudies in tuinen (op gemeenschapsniveau) als gecontroleerde laboratoriumexperimenten (intraspecifieke effecten) te combineren.

1) In regio's met een hoge en lage graad van lichtvervuiling (resp. Brabant en Luxemburg) bemonsterden we, met de hulp van vierentwintig vrijwilligers, nachtvlindergemeenschappen in tuinen met aan- of afwezigheid van straatverlichting. Dit werd zowel met licht- als smeervallen gedaan. Naast de effecten op de soortendiversiteit, werden ook veranderingen in soortkenmerken binnen deze gemeenschappen onderzocht, rekening houdend met meerdere omgevingsfactoren. Voorlopige resultaten suggereren sterke afnames in abundantie en soortenrijkdom van nachtvlinders in lichtvervuilde tuinen.

2) Daarom gingen we op zoek naar mechanismen die deze achteruitgang kunnen verklaren d.m.v. experimenten in het lab. Daarin werden rupsen van de grote beer gekweekt onder a) een normale dag-nacht cyclus b) verlichte nachten. Rupsen gekweekt onder verlichte nachten hadden een hogere sterftekans, vaker een verstoorde overwintering en de vrouwtjes een lager popgewicht.

3) De resultaten van beide experimenten tonen een sterk negatief effect van lichtvervuiling op nachtvlinders. Dit kan op zijn beurt negatieve gevolgen hebben voor het (tuin)ecosysteem. Nachtvlinders zijn namelijk belangrijke bestuivers, maar ook een belangrijke voedselbron voor bijvoorbeeld vleermuizen. 4) Maar recente studies suggereren dat nachtvlinders zich aanpassen om de negatieve effecten van lichtvervuiling tegen te gaan. Zo worden vlinders uit stedelijk, lichtvervuild gebied minder sterk aangetrokken tot licht als vlinders uit landelijke, donkere gebieden. Dit lijkt hoopgevend, maar is dit allemaal wel zo positief als het lijkt?

Contactgegevens:

evert.vandeschoot@uclouvain.be;

evertvds@hotmail.com

Nuttige links: /

1.1.4. Wat als het nooit meer donker wordt?

(Ruben Evens, UAntwerpen)

Korte CV:

Postdoctoraal onderzoeker (FWO-Vlaanderen) UAntwerpen. Department of Biology - Behavioural Ecology and Ecophysiology

Samenvatting van de lezing:

Skyglow is één van de meest prominente antropogene vervuilers. Skyglow ontstaat wanneer artificieel licht in de atmosfeer reflecteert op kleine partikels en zo de nachtelijke hemel verlicht. De wijidverbreide gloed die zo ontstaat infiltreert ver in natuurlijke gebieden waar het fundamentele veranderingen van de nachtelijke omgeving veroorzaakt, een omgeving die consistent was tijdens de evolutionaire geschiedenis en het gedrag van dieren bepaalt. Omdat onderzoek naar lichtvervuiling bijna-uitsluitend focust op lichtvervuiling door directe lichtbronnen, dienen we dringend de impact van ALV op de nachtelijke leefwereld te begrijpen. Het doel van dit onderzoek is de impact van skyglow op het gedrag van nacht actieve dieren te onderzoeken. Wij gebruiken GPS- en acceleratie data in combinatie met gebied specifieke lichtmetingen en simulaties om de dagelijkse gedragingen (rust, zingen, vliegen, eten) van de Europese Nachtzwaluw te relateren aan variatie in skyglow en natuurlijk licht. De eerste resultaten tonen aan dat skyglow ervoor zorgt dat onze nachten nooit meer donker worden, en dat nachtzwaluwen deze verlichte momenten gebruiken om actief te worden.

Contactgegevens:

Ruben.evens@uantwerpen.be

Campus Drie Eiken - Universiteitsplein 1, 2610 Wilrijk - Belgium

ANKONA-ontmoetingsdag 10/02/2024 - Samenvattingen van de lezingen

Twitter: @revnj

Nuttige links: /

1.2. **SESSIE 2 Meten is Weten** *Aula O7 (verrekijker)*

1.2.1. **Agrarisch natuurbeheer** (Jordi Troonbeeckx, VLM)

Korte CV:

Mijn naam is Jordi Troonbeeckx, ik ben bioloog/bio-ingenieur van opleiding en ben werkende als bedrijfsplanner beheerovereenkomsten – regio Grote- en Kleine Nete bij de Vlaamse Landmaatschappij. Ik wil me mee inzetten voor een duurzamere (landbouw)omgeving door me bezig te houden met het langsgaan bij landbouwers en praten over het mogelijks samenwerken d.m.v. beheerovereenkomsten op hun percelen en hun hierbij te begeleiden. Verder werk ik mee aan het Europese project 'ADMIRE' om veen te beschermen in Vlaanderen en Nederland.

Samenvatting van de lezing:

Deze presentatie zal een inleiding geven in het concept van de beheerovereenkomsten in functie van het agrarische natuurbeheer. We bespreken o.a. waarin de beheerovereenkomsten zich onderscheiden t.o.v. andere natuurbeheermethodes, waar en voor wie deze zijn en waarom deze zo belangrijk zijn in het Vlaamse landschap. Later gaan we dieper in op hoe we deze toepassen in de provincie Antwerpen om bij te dragen aan de soortenbeschermingsprogramma's.

Contactgegevens:

jordi.troonbeeckx@vlm.be

GSM: 0471 20 84 56

Nuttige links:

<https://www.vlm.be/nl/themas/beheerovereenkomsten/Paginas/default.aspx>

1.2.2. **Wat kruipt of loopt er over het ecoduct Kempengrens te Postel, 8 jaar na de aanleg?** (*Jorg Lambrechts en Simon Feys, Natuurpunt Studie*)

Korte CV:

Jorg is verantwoordelijke van de Cel Studieprojecten bij Natuurpunt Studie. Hij deed en doet intensief onderzoek naar de werking van de 6 momenteel aanwezige Vlaamse ecoducten, evenals naar een aantal 'ecorecreaducten'.

Simon Feys is wetenschappelijk medewerker bij Natuurpunt Studie en coördineert recent de monitoring onderzoeken van ecoducten.

Samenvatting van de lezing:

In 2022 en 2023 onderzocht Natuurpunt Studie - in opdracht van het Departement Omgeving van de Vlaamse Overheid- welke dieren gebruik maken van het ecoduct Kempengrens, op de grens van Vlaanderen en Nederland. Uit dit onderzoek blijkt dat het ecoduct acht jaar na de aanleg ervan door heel wat verschillende diersoorten wordt gebruikt.

In het najaar van 2014 werd het ecoduct Kempengrens over de E34 ter hoogte van de grens met Nederland in Postel (Mol) voltooid. Het ecoduct is ongeveer 53 m breed bovenaan op het smalste deel. Van daar waaiert het paraboolvormig uit tot een breedte

van 67 m. Aanvullend werd er een geleidend ecoraster aangebracht, dat loopt van het op- en afrittencomplex 26 (Retie) in Vlaanderen tot de kruising met de N284 in Nederland.

Natuurpunt Studie voerde hier in 2012 al het T0-onderzoek (voor de aanleg), en in 2016 het T2-onderzoek (twee jaar na de aanleg) uit. In 2022 en 2023 voerden we terreinwerk uit voor het bepalen van de T8, de toestand acht jaar na de aanleg van het ecoduct. In 2018 werd aansluitend op het ecoduct (ten zuiden ervan) een akker van 16 ha afgegraven, om natuurherstel mogelijk te maken. Ook deze werd mee opgenomen in het onderzoek. Tijdens dit zopas afgeronde onderzoek werden heel wat soortgroepen onder de loep genomen. Aandacht gaat vaak naar de gewervelde soorten die we makkelijk kunnen waarnemen. Ontsnipperende maatregelen (met andere woorden: het opnieuw verbinden van leefgebieden) zijn echter ook heel belangrijk voor de vaak iets minder gekende ongewervelde soortgroepen. Daarom is ook het gebruik door sprinkhanen, dagvlinders, libellen en een hele reeks bodembewonende ongewervelden (loopkevers, spinnen en mieren) onderzocht. We overlopen hieronder enkele opvallende bevindingen.

Zowel het voorkomen van vleermuizen als van niet-vliegende zoogdieren werd uitgebreid onderzocht. In totaal werden 11 vleermuizensoorten, en 16 andere wilde zoogdiersoorten vastgesteld. Opmerkelijk was de hoge activiteit van jagende Rosse vleermuizen, Laativliegers en Bosvleermuis. Ook de herbevestiging van de tijdens de T2 vastgestelde aanwezigheid van Ingekorven vleermuis, is uitermate positief. Bij de overige zoogdiersoorten kon de in Vlaanderen zeldzame Boomarter, een belangrijke doelsoort voor het ecoduct, nu voor het eerst bovenop het ecoduct worden vastgesteld (in 2016 enkel ten noorden ervan). Ook Wild zwijn, Vos, Ree, Bunzing en Steenarter passeerden over het ecoduct. In 2022 zijn drie soorten marters met zekerheid op het ecoduct vastgesteld: Bunzing, Boom- en Steenarter. Het ecoduct wordt dus gebruikt door deze soortgroep die zeer gevoelig is voor versnippering van haar leefgebied door transportinfrastructuur (er vallen veel verkeerslactoffers) en waarvan meerdere soorten (Bunzing, Hermelijn, Wezel) (sterk) afgenomen lijken te zijn in Vlaanderen gedurende het voorbije decennium.

Reptielen zijn veeleisend qua habitatkeuze én zeer gevoelig voor versnippering van leefgebieden. Ontsnippering is dus voor hen zeer belangrijk. Gladde slang kan omwille van deze twee redenen, en daarenboven omwille van de hoge beschermingsstatus (Habitatrichtlijnsoort), als de meest belangrijke doelsoort beschouwd worden voor het ecoduct Kempengrens. Het was dan ook zeer goed nieuws dat deze soort al vroeg in het voorjaar van 2022 en opnieuw in het voorjaar van 2023 werd aangetroffen aan het ecoduct. Naast Gladde slang waren ook Hazelworm en Levendbarende hagedis aanwezig.

Onderzoek naar loopkevers is heel relevant in het kader van onderzoek naar ecologische ontsnippering. Bij deze diergroep zijn er tal van soorten die altijd kortgevleugeld (brachypteer) zijn en veel andere soorten waarbij een groot deel van de dieren geen vleugels of geen vliegspieren heeft. Deze zijn dus zeer gevoelig voor versnippering door (snel)wegen, spoorwegen en andere transportinfrastructuur.

Er werden tijdens het onderzoek in 2022 in totaal 82 soorten loopkevers gevonden. In totaal zijn er over de drie onderzoekjaren heen nu al 38 Rode Lijst-loopkeversoorten gevangen met bodemvallen op of in de omgeving van het ecoduct Kempengrens. Er zijn vier brachyptere loopkeversoorten aangetroffen bij ons onderzoek: dit zijn soorten die

altijd kort gevleugeld zijn, dus geen enkel individu van deze soort kan vliegen. Twee van deze vier soorten zijn geregeld centraal bovenop het ecoduct aangetroffen. Een locatie met natuurherstel op de afgegraven akker, is de locatie waar zowel de hoogste aantallen loopkevers, het hoogste aantal loopkeversoorten én de meeste Rode Lijst-soorten zijn vastgesteld.

Contactgegevens:

Jorg.Lambrechts@natuurpunt.be

Simon.Feys@natuurpunt.be

Natuurpunt secretariaat -Coxiestraat 11 - 2800 Mechelen

Nuttige links:

Feys S., Lambrechts J., Boers K., Jacobs M., Lefevre A., Lenaerts A., Machielsen W., Meijer F., Steeman R., Vercayie D. & Willems W. (2023). Monitoring van het ecoduct Kempengrens, acht jaar na de aanleg ervan (T8). Natuurpunt Studie i.o.v. Vlaamse Overheid, Departement Omgeving. Rapport Natuurpunt Studie 2023/12, Mechelen. 321 pp. <https://www.natuurpunt.be/publicatie/monitoring-van-het-ecoduct-kempengrens-t8>

Vercayie, D. & S. Feys (2023). Indianenkennis gebruikt voor monitoring in Vlaanderen. Natuurbericht 27 juli 2023. <https://www.natuurpunt.be/nieuws/indianenkennis-gebruikt-voor-monitoring-vlaanderen-20230727>

Lambrechts, J., Boers, K., Jacobs, M., Machielsen, W. & A. Lefevre 2017. Monitoring van het ecoduct Kempengrens over de E34 in Mol (T2). Natuurpunt Studie i.o.v. Vlaamse Overheid, LNE, Dienst Milieu-integratie Economie en Infrastructuur. Rapport Natuurpunt Studie 2017/1, Mechelen. <https://www.natuurpunt.be/publicatie/monitoring-t2-van-het-ecoduct-kempengrens-over-de-e34-mol>

Lambrechts, J. 2017. Ecoduct Kempengrens verbindt Vlaanderen en Nederland voor dieren. Natuurbericht 1 juni 2017. https://www.natuurpunt.be/nieuws/ecoduct-kempengrens-verbindt-vlaanderen-en-nederland-voor-dieren-20170601#.WS_wBeuLSM8

Lambrechts, J., Boers, K., Jacobs, M., Mergeay, J., Machielsen, W., Lefevre, A., Pande-laers, C. & Puls, S. 2013. Opmeten van de huidige ecologische situatie (T0) in de omgeving van het geplande ecoduct Kempengrens over de E34 in Postel (Mol). Natuurpunt Studie i.o.v. Vlaamse Overheid, LNE, Dienst Milieu-integratie Economie en Infrastructuur. Rapport Natuurpunt Studie 2013/1, Mechelen. 166 p. <https://www.natuurpunt.be/publicatie/de-huidige-ecologische-situatie-t0-de-omgeving-van-het-geplande-ecoduct-kempengrens-over>

1.2.3. Het belang van wilde bijen en hun diversiteit in antropogene landschappen

(Johannes Visser, VU Brussel)

Korte CV:

Ph.D. student aan de Université Libre de Bruxelles en Charles University in Praag. Na eerst in Nederland een bachelor in milieurecht en een master in strafrecht behaald te hebben, ben ik op latere leeftijd overgeschakeld naar biologie. Ik heb mijn Bachelor

en Master aan de UAntwerpen volbracht, waarbij mijn bachelor thesis ging over de diversiteit van zweefvliegen in Tanzania en mijn masterthesis over de diversiteit van wilde bijen in de groene ruimtes in Antwerpen. Momenteel ben ik bezig aan mijn Ph.D., gefinancierd door de FNRS, aan zowel de Université Libre de Bruxelles als aan Charles University in Praag. Mijn onderzoek kijkt naar hoe gemeenschappen van wilde bijen reageren op veranderingen in de samenstelling van hun leefgebied, specifiek in stedelijke en agrarische gebieden in Tsjechië.

Samenvatting van de lezing:

We kennen een enorme diversiteit aan wilde bijen, met 20.000 soorten wereldwijd en bijna 400 in België. Helaas is er een sterke afname van populaties van wilde bijen door verschillende factoren zoals invasieve soorten, verstedelijking en intensivering van de landbouw inclusief het gebruik van gifstoffen. Deze afname is ook een groot probleem voor de mensheid, omdat wij sterk afhankelijk zijn van wilde bijen voor de bestuiving van onze landbouwgewassen.

Als we bijen willen helpen is het cruciaal om ervoor te zorgen dat ze voldoende bloeiende planten en nestgelegenheden tot hun beschikking hebben. Daarbij is het belangrijk om te bestuderen welke soorten afwezig zijn in bepaalde gebieden en specifiek welke eigenschappen ze hebben (bijvoorbeeld waar ze nestelen of wat hun bloemvoorkeur is). Op die manier kunnen landschappen aangepast worden om de diversiteit van wilde bijen maximaal te verhogen en kunnen we onze belangrijkste bestuivers ook beschermen in door mensen gedomineerde omgevingen.

Contactgegevens:

johannes.visser@ulb.be

Nuttige Links:

LinkedIn: <https://www.linkedin.com/in/jaco-visser-668839192/>

Flickr: <https://www.flickr.com/photos/nuclearlakeside>

1.2.4. Insectenzomer. Niet meppen, wel appen (*Wim Veraghtert, Natuurpunt*)

Korte CV:

Wim Veraghtert is een wetenschappelijk medewerker bij Natuurpunt Studie, vooral bezig met ongewervelden (en gespecialiseerd in nachtvlinders). Verder is hij nauw betrokken bij de publiekscampagnes rond insecten.

Samenvatting van de lezing:

Natuurpunt startte in het begin van deze eeuw met publiekscampagnes: aanvankelijk vogels, maar vanaf 2007 ook vlinders. De Grote Vlindertelling liep van 2007 tot en met 2021. Gedurende die periode veranderde het waarnemersprofiel, ondermeer door het ontstaan van waarnemingen.be en bijhorende apps. De focus op 'vlinders in de tuin' werd soms ook als eng ervaren. De opvolger van die vlindertelling is de Insectenzomer van Natuurpunt, die veel breder gaat: ze betreft alle insecten, je kan overal in Vlaanderen deelnemen en ze loopt gedurende drie maanden. De campagne is opgezet rond de

gratis ObsIdentify. In tegenstelling tot bij de Grote Vlindertelling worden waarnemingen nu gedocumenteerd en belanden ze in een databank (waarnemingen.be) waar ze worden gevalideerd. De eerste campagne bereikte 39 488 mensen die waarnemingen van 6295 insectensoorten deden. De campagne heeft een belangrijk sensibiliserend effect en levert interessante verspreidingsdata op, ook van zeldzame soorten. Voor trendberekening zijn echter andere data nodig. Deelnemers kunnen echter doorgroeien tot gemotiveerde insectenwaarnemers.

Contactgegevens:

wim.veraghtert@natuurpunt.be

Nuttige links:

<http://www.insectenzomer.be>

1.3. SESSIE 3 In en Om het Water *Aula O8 (golven)*

1.3.1. **Speurtocht naar drijvend fonteinkruid.** Waarom komt het wel voor in de Desselse Nete, maar niet in de nabijgelegen Zwarte Nete? (*Chris Van Liefveringhe, Provincie Antwerpen en Jonas Schoelynck, UAntwerpen*)

Korte CV:

Eric Struyf is de onderzoeksmanager van het Global Change Ecology Centre aan de Universiteit Antwerpen. Hier stuurt hij mee de vertaling van fundamenteel ecologisch onderzoek naar natuurlijke oplossingen, die ons toestaan ons aan te passen aan een nieuwe ecologische realiteit, en die toelaten om de impact van globale veranderingen op ecosystemen en onze maatschappij te milderen en tegen te gaan. Een speerpunt is onderzoek doen naar de cumulatieve impact van verschillende globale veranderingen. Hiertoe investeert GCE in geavanceerde experimentele infrastructuur en lange-termijn observatie van ecosystemen. GCE investeert sterk in burgerwetenschap en wetenschapscommunicatie.

Jonas Schoelynck is professor Aquatische Ecologie aan de Universiteit Antwerpen. Hij bestudeert de interactie van planten en dieren met de kringloop van elementen in het aquatisch milieu. Hij heeft uitgebreide ervaring met veldwerk in rivieren en wetlands en manipulatie-experimenten met planten en dieren in laboratorium-, mesocosmos- en veldomstandigheden. Het element dat hij het meest bestudeert is silicium (Si), omdat het een cruciale rol speelt in de primaire productie van algen en planten. Hij heeft onderzoek gedaan in rivieren, meren en wetlands in Europa en heeft verschillende expedities naar Afrikaanse wetlands ondernomen. Sinds een paar jaar heeft Jonas ook wetenschappelijke interesse ontwikkeld in invasieve zoetwatercrustaceeën zoals de Chinese wolhandkrab. Hij bestudeert de ecologische effecten van deze invasieve soorten en helpt bij het ontwikkelen van beheersinstrumenten.

Chris Van Liefveringhe is afgestudeerd in 1997 aan de Universiteit Antwerpen als bioloog - optie Dierkunde specialisatie organismen en populaties. In 1998 werd een aanvullende Universitaire studie Milieuwetenschappen vervoleindigd waarna ik aan de start ging als wetenschappelijk medewerker aan de Universiteit van Antwerpen in de toenmalige onderzoeksgroep ecosysteembeheer (thans Ecosphere). De focus lag hier op het beleidsondersteunend onderzoek rond vissengemeenschappen, het opstellen van soortbeschermingsplannen, vismigratieherstel en de evaluatie van beekherstelmaatregelen. Vanaf 2002 werd ik tevens ingeschakeld in het BBI-laboratorium voor de bepaling van de biologische waterkwaliteit. In 2007 werd de overstap gemaakt naar het Agentschap voor Natuur en Bos waar ik aan de slag ging als visserijbioloog voor de provincie Vlaams-Brabant en vervolgens als teamverantwoordelijke fauna en flora. Naast het visserijbeleid, het beheren van vispopulaties in openbare wateren, visserijgerelateerde projectwerking en uitvoering van biotoopverbeterende maatregelen stond ik ook in voor het jacht-, schade en soortenbeleid in Vlaams-Brabant. In 2015, met de reorganisatie van het ANB werd ik overgeplaatst naar de dienst AVES als medewerker brede advisering, plan- en projectbegeleider. In 2021 hervond ik mijn oude liefde rond aquatische ecologie, vis- en waterkwaliteitsgerelateerde onderzoeksactiviteiten bij de Provincie Antwerpen – Departement Leefmilieu waar ik tot op heden werkzaam ben op het Provinciaal Instituut voor Hygiëne als hydrobioloog.

Samenvatting van de lezing:

Deze studie onderzoekt een specifiek geval waarbij twee dicht bij elkaar gelegen beken een opvallend verschil vertonen in het voorkomen van fonteinkruid. In de Zwarte Nete ontbreekt drijvend fonteinkruid (*Potamogeton natans*), terwijl deze soort welig tiert in de Desselse Nete. Om de oorsprong van deze discrepantie te begrijpen, werd een uitgebreid onderzoek gedaan naar verschillende omgevingsvariabelen. Waterstalen werden verzameld en onderzocht op nutriëntenconcentraties, parallel met een gelijkaardige analyse van sedimentstalen, met inbegrip van metaalconcentraties en korrelgrootteverdeling. Hydrodynamische parameters zoals waterhoogte en -snelheid werden ook gemeten. Tijdens de zomer werden volwassen planten overgeplant van de Desselse Nete naar de Zwarte Nete en ook opnieuw in de Desselse Nete ter controle, waarbij de overleving van de planten nauwlettend in de gaten werd gehouden. De waarneming van herbivoorsporen op de getransplanteerde planten leidde tot het verzamelen en identificeren van ongewervelden, gekoppeld aan een analyse van de beschikbare visstandgegevens. De nutriëntenconcentraties in de Zwarte Nete overtroffen die in de Desselse Nete, hoewel ze zelden hoger waren dan de maximumdrempelwaarde voor drijvend fonteinkruid. Metaalconcentraties waren dan weer hoger in de Desselse Nete. Er werden geen waarneembare verschillen in hydrodynamische parameters gevonden. De overlevingskans van getransplanteerde planten in de Zwarte Nete was echter opvallend laag, met slechts 3% die het langer dan twee weken uithield, terwijl in de Desselse Nete 40% het volhield tot het einde van het experiment. De visgemeenschap vertoonde een verschil tussen beide beken, waarbij er in de Zwarte Nete dubbel zo veel vissen werden aangetroffen, en er meer invertivore vissen en meer piscivore vissen aanwezig zijn. Daarnaast werden er significant meer zoetwatervlokreeftjes (*Gammarus sp.*) waargenomen. Eerder onderzoek suggereert dat gestreste planten, vooral welke blootgesteld zijn aan hoge nutriëntconcentraties, gevoeliger zijn voor herbivorie dan hun niet gestreste tegenhangers. Deze combinatie verklaart waarschijnlijk de afwezigheid van drijvend fonteinkruid in de Zwarte Nete. Er zijn op basis van de visstandgegevens echter geen aanwijzingen voor top-down predatie van *Gammarus* door vissen in de Desselse Nete, wat het verschil in aantal *Gammarus* tussen beide beken had kunnen verklaren. Waarom er meer zoetwatervlokreeftjes voorkomen in de Zwarte Nete, en minder in de nabijgelegen Desselse Nete blijft vooralsnog een raadsel en is voer voor verder onderzoek.

Contactgegevens:

Chris.vanliefveringe@provincieantwerpen.be

Tel : +32 (0)3 259 12 44, GSM : +32 (0)470 90 64 74

jonas.schoelynck@uantwerpen.be

Tel : +32 (0)3 265 22 52

Nuttige links :

<https://www.provincieantwerpen.be/aanbod/dlm/pih/onderzoek.html>

www.uantwerpen.be/jonas.schoelynck

www.uantwerpen.be/ecosphere

1.3.2. **Plan Bunzing.** Gewenste natuurverbindingen in de Antwerpse rand (Dirk Cleiren, GruunRant vzw)

Korte CV:

Dirk is vrijwilliger bij GruunRant vzw, een burgervereniging die de natuur(fragmenten) in de Antwerpse stadsrand wil behouden, versterken en verbinden. Hij doet er onder meer het filmwerk en de cartografische analyses.

Samenvatting van de lezing:

In kader van het project GruunRant Onthardt ontstond een zoektocht doorheen de data van doodgereden dieren, op zoek naar strategische plekken om te ontharden en ecologisch te ontsnipperen. Hieruit ontstond een filmproject, volledig in eigen beheer gefilmd en gemonteerd, waarin aan de hand van natuurbeelden verteld wordt hoe en waar dit mogelijk is.

De natuur kortfilm duurt 13,5 minuten, gevolgd door een korte presentatie over hoe dit kan bijdragen aan de puzzel om onze natuur in de stadsrand te behouden, versterken en verbinden.

Contactgegevens:

gruunrant@telenet.be

Nuttige links:

www.gruunrant.org/planbunzing

<https://youtu.be/PIUdv84xFYQ>

1.3.3. **Stageverslag Broeikasgas uitstoot in Natuurgebied De Zegge** (Victor Thys, UAntwerpen en Erik Verbruggen, UAntwerpen)

Korte CV:

Mijn naam is *Victor Thys*, ik ben 24 jaar en zit in mijn tweede jaar van de master Global Change Biology. Al heel mijn leven interesseert de natuur en biologie mij. Daarom heb ik op de middelbare school de richting biotechnische wetenschappen gevolgd, om vervolgens de bachelor biologie aan de UA te volgen. Ik woon in Ekeren en zou later dan ook zeer graag een beroep uitoefenen dat verbonden is met natuur/biologie. Dit om te benadrukken dat de natuur zeer belangrijk is, vooral in tijden waarin wij als mens het klimaat zo sterk hebben beschadigd. Met biologisch gerichte oplossingen kunnen we proberen deze schade aan de planeet en biodiversiteit te herstellen. Het interesseert me sterk hoe alles in de natuur met elkaar verbonden is in ecosystemen, en dat we als mensheid de laatste jaren steeds meer ontdekken over deze complexe samenhang.

Erik is professor Microbiële Ecologie aan de Universiteit Antwerpen, verbonden aan onderzoeksgroep PLECO (Plants and Ecosystems). Hij is gespecialiseerd in bodemleven, en doet onderzoek naar onder andere broeikasgasuitwisseling in veen en de rol van bodem in natuurherstel. Binnen de opleiding "Biodiversity, Conservation and Restoration" coördineert hij de "Conservation Internship". Deze stage heeft als doel masterstudenten in aanraking te laten komen met de volle breedte van het werkveld.

Samenvatting van de lezing:

Tijdens mijn presentatie vertel ik graag meer over mijn stage bij de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde Antwerpen (KMDA) in het natuurgebied de Zegge in Geel, in het kader van mijn lopende masterthesis. Het KMDA is bekend voor het beheer van de ZOO Antwerpen. Deze dierentuin, een van de oudste ter wereld, speelt een cruciale rol in het behoud van bedreigde diersoorten, educatie en onderzoek op het gebied van dieren en natuurbehoud. Naast de ZOO Antwerpen, ZOO Planckendael en het Elisabeth Center Antwerp, beheert KMDA ook het unieke natuurgebied de Zegge in Geel. Dit beschermd gebied van 111 hectare vormt een kwetsbaar paradijs voor zeldzame planten, vogels, amfibieën en reptielen. Het is een van de weinige plekken in België waar een uniek moerashabitat te vinden is. Gedurende de zomermaanden, van juni tot en met september, ben ik elke maand drie dagen in dit gebied geweest. Mijn thesis heeft als thema: "Microbiële gemeenschappen als voorspellers van koolstofvoorraden en emissies in verschillende habitatsoorten in de Zegge." We onderzoeken dit door bodemstalen te verzamelen op twintig verschillende locaties in de Zegge met diverse vegetaties. Het doel is om de soorten microben op de verschillende locaties te identificeren en de link te leggen met de C-fluxen op deze locaties. De veldstage omvatte zowel gasmetingen als het nemen van bodemstalen. Deze metingen werden uitgevoerd met gespecialiseerde apparatuur, en de bodemstalen werden zorgvuldig op twee verschillende dieptes genomen en voor verder laboratoriumonderzoek diepgevroren met de juiste labels. De C-fluxen werden gemeten met behulp van geavanceerde broeikasgaskamer-methode, waarbij elke maand de CO₂- en CH₄-flux zowel in het licht als in het donker werd gemeten, zowel 's ochtends als 's middags. Bovendien werden ook nog de bodemtemperatuur op drie verschillende dieptes, waterstand, pH, luchtvochtigheid en fotosynthetisch actieve straling gemeten. Alle verzamelde gegevens werden maandelijks in een uitgebreid Excel-bestand verwerkt. Na afronding van het laboratoriumwerk en de dataverwerking hopen we inzicht te krijgen in welke bacteriën in welke bodemstalen voorkomen en of er een verband bestaat met de C-fluxen in deze verschillende locaties!

Contactgegevens:

Mail Victor: Victor.thys@outlook.be

GSM Victor: 0488163584

Mail Erik: Erik.verbruggen@uantwerpen.be

Universiteitsplein 1, campus CDE, kamer C204

Nuttige links:

<https://www.uantwerpen.be/en/study/programmes/all-programmes/master-biology/study-programme/>

1.3.4. Landschapsdepressies als natuurlijke spaarbekkens (Annelies Broeckx, UAntwerpen)

Korte CV:

Annelies is al sinds kind geboeid door de relatie tussen mens en omgeving. Ze studeerde geografie aan de KU Leuven en de UGent. Na een korte omweg startte ze haar doctoraat aan de UAntwerpen in biologie waarbij ze onderzoek verricht naar het potentieel van landschapsdepressies voor het bufferen en infiltreren van water. Tijdens haar doctoraat raakte ze geboeid door wetenschapscommunicatie en houdt ze ervan het verhaal over haar onderzoek te vertellen aan een breed publiek.

Samenvatting van de lezing:

Door klimaatverandering krijgen we te maken hebben met langere perioden van zowel extreem nat als extreem droog weer. Dit heeft een negatieve invloed op de kwaliteit en beschikbaarheid van het grond- en oppervlaktewater. Daarnaast hebben menselijke ingrepen in het landschap, zoals drainage voor de landbouw en verharding, ervoor gezorgd dat water snel wordt afgevoerd. Hierdoor kan het water dus niet in de bodem indringen en het grondwater aanvullen. Dat heeft als gevolg dat het grondwaterpeil daalt. Om zowel toekomstige droogteperiodes te kunnen overbruggen als wateroverlast te beperken, is het dus van groot belang om het grondwater aan te vullen door meer water te laten infiltreren in bodem, het water langer vast te houden en minder water af te voeren.

Bovenstroomse landschapsdepressies zijn van oorsprong geïsoleerde 'kommen' in bovenstrooms gebied die door hun ligging van nature worden gekenmerkt door hoge fluctuaties in het waterpeil. Hierdoor zijn zij in staat om neerslag tijdelijk vast te houden en te laten infiltreren in de bodem waardoor zij dus van belang zijn voor de grondwateraanvulling tijdens drogere perioden. Bovendien verbeteren zij de waterkwaliteit, vormen ze een habitat voor vele dieren en planten en hebben ze een hoge landschappelijke waarde.

Omwille van landbouwdoeleinden zijn vele van deze landschapsdepressies echter verbonden met beken en rivieren via drainagegrachten. Daardoor wordt het water sneller afgevoerd, krijgt het minder de kans om te infiltreren en ontstaan er piekdebieten met wateroverlast in nattere perioden tot gevolg.

In het kader van mijn doctoraatsonderzoek worden drie zulke landschapsdepressies in de Antwerpse Kempen gemonitord gedurende drie jaar. De Kempen vormen omwille van de zandige bodems één van de grootste grondwaterreservoirs van Vlaanderen. Twee van deze landschapsdepressies bevinden zich in landbouwgebied en de derde staat onder natuurbeheer en bestaat vooral uit grasland. In deze drie landschapsdepressies wordt het water afgevoerd via drainagegrachten. De verschillende waterstromen, zoals neerslag, verdamping en het uitgaande drainagedebiet, worden continu gemonitord sinds 2020. Daarnaast werden ook grondwaterstalen en bodemstalen genomen om een volledig inzicht te krijgen in de hydrologie van dit systeem.

De verzamelde gegevens zullen gebruikt worden in hydrologische modellen en in scenario-analyse om te bepalen wat de impact is van bepaalde beheersmaatregelen die het water ophouden op de grondwaterstanden in zulke landschapsdepressies. Dit onderzoek zal ons dus meer inzicht verschaffen over hoe we gepaste natuurgebaseerde maatregelen kunnen nemen die ervoor zorgen dat er meer water in de bodem zal infiltreren in deze landschapsdepressies en dus het grondwater zullen aanvullen, maar tevens ook andere functies zoals waterkwaliteit en biodiversiteit versterken. Op deze manier kunnen we toekomstige droogteperiodes gemakkelijker overbruggen, wateroverlast beperken en zal er meer water ter beschikking zijn voor mens en natuur.

Contactgegevens:

annelies.broeckx@uantwerpen.be

Nuttige links:

Onderzoeksproject TURQUOISE: onderzoek naar blauwgroene maatregelen voor klimaatadaptatie: <https://www.uantwerpen.be/nl/projecten/turquoise/>

Het Global Change Ecology Centre van de Universiteit Antwerpen, een samenwerking van drie onderzoeksgroepen van het Departement Biologie, geeft op deze website updates van hun onderzoek, een open blik naar een wereld in verandering en info over de meest actuele milieuthema's: <https://globalchangeecology.blog/>

Wetlands International: internationale organisatie voor het behoud en herstel van wetlands (natte natuur): <https://www.wetlands.org/>

Join For Water: Join For Water ijvert voor duurzame toegang tot water voor mens en natuur. vandaag én morgen. Samen met verschillende partners zetten ze in 9 landen (waaronder België en enkele landen in Afrika en Latijns-Amerika) in op klimaatactie voor een evenwichtige watercyclus, milieubeheer voor de bescherming van watervoorraden en de toegang en beheer van drinkwater en sanitaire voorzieningen. Daarnaast doen ze aan bewustmaking voor duurzame waterconsumptie. <https://joinforwater.ngo/>

1.4. **WORKSHOP** Actief aan de slag met de microscoop *O303 (Bioruimte)*

1.4.1. **De wondere wereld van microscopische levensvormen in vijvers, vennen, grachten,...**

(Dora De Cremer, Jef Schoors, Frank Van Campen, Koninklijk Antwerps Genootschap voor Micrografie)

Korte CV: /

Samenvatting van de lezing:

Tijdens natuurwandelingen zijn we doorgaans beperkt tot het waarnemen van kleine waterongewervelden zoals allerlei larven, watervlooitjes, wormpjes enz die met het blote oog of met een loepje kunnen bekeken worden.

Met deze workshop krijgt elke deelnemer de kans om microscopische waterorganismen 'live' te observeren, onder deskundige begeleiding. Voor de organismen wordt door de inrichters gezorgd.

Deelnemers die een vijvertje hebben mogen gerust een watermonstertje meebrengen, liefst met wat restjes van waterplanten of rottende bladeren erin.
Mis deze unieke kans niet!

Contactgegevens: /

Nuttige links: /

2. NAMIDDAG (13u45-16u30)

2.1. Oproep projecten *Aula 06*

2.1.1. Oproep Nachtvinders&KLE's: Project Gevlinderd boerenland. (*Joke Maes, Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete*)

Korte CV:

Projectcoördinator agrarisch natuur- en landschapsbeheer bij Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete vzw.

Inhoud:

Een jaar geleden deden de projectpartners waaronder Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete, Bos+ en de Vlinderwerkgroep van Natuurpunt een oproep naar landbouwers die op hun akkers nachtvinders wilden tellen. Daarmee wilden we een wetenschappelijke lacune invullen. Want Natuurpunt heeft dan wel een erg actief nachtvindermeetnet, maar die tellingen hebben bijna uitsluitend betrekking op private tuinen en natuurgebieden. Maar hoe zit het met de nachtvinders op akkers en weiden? Het project Gevlinderd Boerenland, gefinancierd vanuit het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO) wil dat in kaart brengen. In 2023 namen twaalf landbouwers samen met evenveel vrijwilligers deel aan het project.

Ondanks het moeilijkere veldwerk in de regen, hebben we een mooi aantal gegevens kunnen verzamelen. Zo telden we bijna 5.000 nachtvinders, verspreid over 383 soorten. Het telseizoen van 2023 is nu afgesloten. Studente Eef Govers van Universiteit Gent kan nu verder aan de slag met de gegevens. Hiermee willen we vooral bijleren over de impact van houtkanten op de nachtvinders. Zo tellen we bij elke landbouwer op zowel een kale perceelsgrens als op een perceelsgrens met struiken of bomen. We zoomen vervolgens ook uit op het omliggende landschap zodat we met deze kennis de impact van onze landschapswerking op de biodiversiteit nog kunnen versterken!

Contactgegevens:

Joke.maes@rlkgn.be

Nuttige links:

www.rlkgn.be/projecten/nachtvinders

www.bosplus.be/projecten/gevlinderd-boerenland/

2.1.2. Oproep Stierkikker (Mieke Hoogewijs, Provincie Antwerpen)

Korte CV:

Mieke is adviseur biodiversiteit bij de DIENST DUURZAAM MILIEU- EN NATUURBELEID

Inhoud:

Stierkikker gezien of gehoord? Probeer een foto te nemen en geef je melding door via www.waarnemingen.be/exoten

Contactgegevens:

mieke.hoogewijs@provincieantwerpen.be

Nuttige links:

<https://www.provincieantwerpen.be/aanbod/dlm/biodiversiteit/dieren-en-planten/invasieve-exoten0/stierkikker.html>

<https://www.natuurenbos.be/projecten/life-3n-stierkikker>

2.1.3. Oproep Monitoring Boombruggen Groen Kruis

(Kristin Van Laer, Provincie Antwerpen)

Korte CV:

Adviseur Biodiversiteit bij de Dienst Duurzaam Milieu- en Natuurbeleid, Departement Leefmilieu, Provincie Antwerpen.

Inhoud:

Help mee aan het opvolgen van waarnemingen op de boombruggen!

Via het samenwerkingsverband Groen Kruis werden in totaal 16 boombruggen geplaatst in december 2023 en januari 2024:

2 aan de Botermelkbaan (Schoten),

2 over de Hooftvunderlei (Deurne, Provinciaal Domein Rivierenhof),

6 + 6 (= dubbele boombrug) in de Houtlaan (Schilde en Wijnegem).

Nu start de monitoring van deze boombruggen:

- enerzijds via opvolgen van waarnemingen van passanten/buren in waarnemingen.be ,
- anderzijds via 4 wildcamera's die onmiddellijk beelden doorsturen van bewegingen op de boombruggen: 1 aan de Botermelkbaan, 1 aan de Hooftvunderlei en 2 aan de Houtlaan.

Doe mee!

Als je passeert al wandelend, fietsend of in de wagen, kijk even voorzichtig in de hoogte en wie weet zie jij wel een eekhoorn, of ander dier gebruik maken van de boombrug.

*Geef je waarneming in via waarnemingen.be of via app *ObsMapp*, *iObs* of *ObsIdentify*.*

Een kaart toont de opgehangen boombruggen binnen het projectgebied van het provinciaal gebiedsprogramma Groen Kruis.

Bedankt alvast voor je medewerking!

Contactgegevens:

kristin.vanlaer@provincieantwerpen.be

Nuttige links:

Gebiedsprogramma Groen Kruis:

<https://www.provincieantwerpen.be/aanbod/drem/dienst-gebiedsgericht-beleid/groen-kruis.html>

Boombruggen-artikels:

https://www.provincieantwerpen.be/content/provant/nl/nieuws.masterdetail.html/p_detail_url/nl/drem/dienst-gebiedsgericht-beleid/nieuws/20231218_groenkruisboombruggen.html

en https://www.provincieantwerpen.be/nieuws.masterdetail.html/p_detail_url/nl/drem/dienst-gebiedsgericht-beleid/nieuws/240118_boombruggen_Rivierenhof.html

[Nieuwe boombruggen geplaatst in Schoten - Regionaal Landschap de Voorkempen \(rldv.be\)](https://www.rldv.be/nieuws/nieuwe-boombruggen-geplaatst-in-schoten)

2.2. SESSIE 4 Vervolg: In en Om het Water *Aula O6*

2.2.1. Bever, van ecologie over status naar praktijk

a. **Ecologie en onderzoek in Vlaanderen** (*Frank Huysentruyt, INBO*)

Korte CV:

Frank Huysentruyt is bioloog bij de groep Faunabeheer en Invasieve Soorten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO). Hier onderzoekt hij de verschillende vogel- en zoogdiersoorten die in Vlaanderen schade kunnen veroorzaken. In het verleden deed hij in dit kader bijvoorbeeld onderzoek naar de impact van bejaging op schade door houtduiven en naar methodes rond de bestrijding van invasieve ganzensoorten. Door de opkomst en het succes van bevers in Vlaanderen verschoof de focus van zijn onderzoek in recente jaren echter meer en meer in de richting van deze bijzondere soort.

Samenvatting van de lezing:

Bevers zijn in Vlaanderen aan een opmars bezig. Sinds hun herintroductie komen ze, zeker de laatste jaren, op al maar meer plaatsen in Vlaanderen voor. Omdat bevers een grote impact op hun omgeving uitoefenen brengt dat veel kansen met zich mee. In hun kielzog profiteren immers veel andere soorten. Maar de impact kan ook sterk negatieve gevolgen hebben. Zo kan sterke vernatting optreden op plaatsen waar dat niet gewent is of kunnen overstromingsrisico's ontstaan door structurele schade aan waterkerende infrastructuur. Om al deze redenen is het belangrijk de vinger goed aan de pols te houden. Dit laat toe om de soort maximaal kansen te geven en tegelijk de risico's minimaal te houden. Hiervoor is degelijke monitoring en begeleidend onderzoek noodzakelijk. In deze lezing komen de voornaamste ecologische kenmerken van bevers aan bod en wordt ingegaan op hun evolutie en huidige toestand in Vlaanderen. Aan de hand daarvan worden de verschillende onderzoeken die INBO in dit kader uitvoerde en de methoden en technieken die daarbij gebruikt werden verder toegelicht.

Contactgegevens:

frank.huysentruyt@inbo.be

Nuttige links:

https://purews.inbo.be/ws/portalfiles/portal/34131798/Huysentruyt_Rutten_2021_EenRisicoEnPreventiekaartVoorBeverInVlaanderen.pdf

https://purews.inbo.be/ws/portalfiles/portal/16626554/Huysentruyt_etal_2019_EvaluatieVanDeMonitoringVanBeverCastorFiberInVlaanderen.pdf

https://purews.inbo.be/ws/portalfiles/portal/18065303/Huysentruyt_etal_2020_OnderzoekNaarHetHabitatgebruikVanBeverInRelatieTotSchadebeheer.pdf

b. **Soortenbeschermingsprogramma in Vlaanderen** (*Sara De Winter, ANB*)

Kort CV:

Sara De Winter is binnen ANB het aanspreekpunt voor het Soortenbeschermingsprogramma bever en de Beheerregeling grote meeuwen. Ze is ook projectleider implementatie soortenschade en -overlast.

Samenvatting van de lezing:

De bever verdween in Vlaanderen in de 19de eeuw door overbejaging. Sinds 2000 is deze Europees beschermde soort helemaal terug. Om het duurzaam samenleven met de bever te verzekeren is het nodig om een evenwicht te vinden tussen de strikte beschermingsstatus van de soort en het vermijden van overlast en schade. Het soortenbeschermingsprogramma (SBP) zet dan ook enerzijds in op het behoud van de populatie, en anderzijds bevat het acties en kaders die zich richten op het vermijden en oplossen van problemen.

Contactgegevens:

sara.dewinter@vlaanderen.be

Nuttige links:

<https://natuurenbos.vlaanderen.be/dieren-en-planten/soortenbescherming/lijt-van-alle-sbps#toc-bever>

<https://natuurenbos.vlaanderen.be/schade-en-overlast>

c. Bever in de provincie Antwerpen: evolutie en voorbeelden uit de praktijk (*Bianca Veraart, Provincie Antwerpen*)

Korte CV:

Bianca Veraart werkt bij de dienst Integraal Waterbeleid van de provincie Antwerpen als ecooloog. Zo werkt ze als projectverantwoordelijke voornamelijk rond beek- en valleierherstel en vismigratie, en ondersteunt ze ook de afdeling Advies en Beheer over de bever en ecologisch beheer van waterlopen.

Samenvatting van de lezing:

Sinds de eerste waarnemingen in 2005 maakte de bever een flinke comeback in de provincie Antwerpen. Na een overzicht in de evolutie in verspreiding, werking en de kost, gaat de toelichting verder in op enkele praktijkvoorbeelden. Tot slot wordt al een aanzet gegeven hoe de werking binnen de provincie verder zal evolueren.

Contactgegevens:

Bianca.veraart@provincieantwerpen.be

Nuttige links:

<https://www.provincieantwerpen.be/leefmilieu/waterlopen.html>

Gebruik het meldpunt!

2.2.2. Soortenbescherming in de Antwerpse haven
(*Johan Baetens, Natuurpunt*)

Korte CV:

Als bioloog aan de UA afgestudeerd in 1998. De eerste jaren gewerkt op onderzoeksprojecten rond slakkengenetica, moerasinvertebraten en het beheer van waterplanten. Daarna terechtgekomen in de waterbeheer-sector op een langduriger project rond wattertekorten om tot slot, na een jaartje proeven van de Surinaamse jungle, terecht te komen op het project Antwerpse haven natuurlijker (sinds 2009). Daarnaast al jaar en dag actief als Natuurpunt-vrijwilliger (voornamelijk in het natuurbeheer).

Samenvatting van de lezing:

Met het project "Antwerpse haven natuurlijker" trachten we natuur en haven duurzaam te laten samenleven. De voornaamste manier waarop dit wordt gerealiseerd is door de vastlegging van een netwerk van Ecologische Infrastructuur waarmee verbindingen worden gerealiseerd tussen grotere natuurgebieden rond de haven. Door de uitvoering van het Soortenbeschermingsprogramma worden maatregelen (inrichting, ontsnippering, beheer, onderzoek, ...) genomen waarmee havenspecifieke soorten een duurzaam voortbestaan wordt gegeven in dat netwerk. Tijdens de presentatie wordt ingegaan op de soorten, de maatregelen en het effect van die maatregelen.

Contactgegevens:

joan.baetens@natuurpunt.be

Nuttige links:

<https://www.facebook.com/profile.php?id=100079615283991>

2.2.3. Vrijwilligersnetwerk Monitoring van het visbestand in de Schelde en de Rupel (*Rhea Maesele, INBO*)

Korte CV:

Rhea Maesele; Onderzoeker bij het INBO

Samenvatting van de lezing:

Het vrijwilligersnetwerk van het INBO bestaat uit geëngageerde vrijwilligers die verspreid over de Schelde en de Rupel data verzamelen en insturen. Door de jaren heen is het vrijwilligersnetwerk uitgedund, waarbij de voornaamste reden hiervoor de ouderdom van de vrijwilligers is. Om die reden zou het INBO graag het vrijwilligersnetwerk in de lift steken door nieuwe mensen aan te trekken en het vrijwilligersnetwerk terug uit te breiden.

In dit praatje verduidelijk ik het belang van het vrijwilligersnetwerk, toon ik enkele resultaten van de jarenlange vismonitoring en geef ik enkele determinatietips voor vissoorten die moeilijk van elkaar te onderscheiden zijn. Finaal leg ik ook uit wat het precies inhoudt om vrijwilliger bij het INBO te zijn en hoe jij er ook één kan worden. Hopelijk tot dan!

Contactgegevens:

rhea.maesele@inbo.be

GSM: +32478/19.43.44

ANKONA-ontmoetingsdag 10/02/2024 - Samenvattingen van de lezingen

Team Monitoring en Herstel Aquatische Fauna (MHAF)

Dwersbos 28, 1630 Linkebeek

Nuttige links:

www.vlaanderen.be/inbo

DIENST DUURZAAM MILIEU- EN NATUURBELEID

Departement Leefmilieu

Provinciehuis, Koningin Elisabethlei 22, 2018 Antwerpen

**Provincie
Antwerpen**